

ΤΙΤΛΟΣ:

«Ο ρόλος της πολιτισμικής διαφορετικότητας στην εκπαίδευση των εργαζομένων σε ζητήματα υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία».

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην έρευνα αυτή, κατά την οποία διερευνήθηκε ο ρόλος της πολιτισμικής διαφορετικότητας στην εκπαίδευση των εργαζομένων σε ζητήματα υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, υλοποιήθηκε ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε από εργαζόμενους – μετανάστες σε εργοτάξια της Αττικής. Στόχος της έρευνας ήταν η διερεύνηση της διαφορετικότητας στην εκπαίδευση ενηλίκων –εργαζομένων– μεταναστών ανάλογα με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο (χώρα καταγωγής και γλώσσα) όσον αφορά τα ακόλουθα ζητήματα. Ερευνήθηκαν θέματα εκπαίδευσης ενηλίκων στο χώρο εργασίας, ασφάλισης των εργαζομένων και των ιδιαιτεροτήτων της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Συντάχθηκε δε πρωτότυπο ερωτηματολόγιο για την διεξαγωγή της έρευνας που συμπληρώθηκε από 39 μετανάστες – εργαζόμενους. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τις δόκιμες περιγραφικές στατιστικές μεθόδους (SPSS, V.12). Τα ευρήματα της παραπάνω έρευνας οδηγούν στα συμπεράσματα ότι η κατανόηση της γλώσσας και η ασφάλιση στην εργασία επηρεάζουν σημαντικά την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία των μεταναστών.

Λέξεις-κλειδιά: εκπαίδευση, μετανάστευση, υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία, πολιτισμική διαφορετικότητα, γλώσσα, ασφάλιση

ABSTRACT

At this research, it was examined the role of the cultural differentials at training of the employees in matters of health and secure at worksite. A questionnaire was answered from the employees-immigrants at worksites in Attica Region. The scope of this research was to investigate the differentials of the adult employees-immigrants in training in relation with their cultural background (country of origin and language). The investigating subjects were upon the training of adults at the worksite, the insurance status of the workers and the specificities of the inter-cultural education. It was constructed an original questionnaire for the research which was answered by 39 immigrants-employees. The data analysis was made using descriptive statistical methods and the software package of SPSS, V.12. The results of the above analysis lead at the conclusions that the understanding of the language and the status of the insurance at work, affect quite strong the health and insurance at worksite for the immigrant-employees.

Kea-Words: training, immigration, health and secure at worksite, cultural diversification, mother language, insurance status

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο, που στις περιοχές που λαμβάνει χώρα, επιφέρει πάντα σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες, συνέπειες που τις συναντάμε όχι μόνο στη χώρα προέλευσης αλλά και στην χώρα διαμονής. Αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις των καιρών μας και σύμφωνα με την κλασσική προσέγγιση οικονομικού τύπου, η μετανάστευση μπορεί να ορισθεί ως η μετακίνηση του εργασιακού συντελεστή από μια γεωγραφική περιοχή σε μια άλλη.

Η μεταναστευτική κίνηση είναι ένα πολύπλοκο φαινόμενο και στοιχεία αυτού του φαινομένου μπορούν να εξετασθούν από πολλές και διαφορετικές απόψεις: οικονομικές, κοινωνιολογικές, οργάνωσης, εργασιακής αγοράς και κανονισμών σε μια προσπάθεια επίλυσης ζητημάτων που προκύπτουν μέσα από τις εκπαιδευτικές, πολιτικές και νομικές προκλήσεις λόγω της πολιτισμικής διαφορετικότητας των μεταναστευτικών πληθυσμών. Αυτά τα ζητήματα, αφορούν όλες τις ηλικιακές ομάδες των μεταναστών, οι οποίοι προσπαθούν να ενταχθούν στην κοινωνία υποδοχής και να ενσωματωθούν στην αγορά εργασίας.

Η ύπαρξη των πολιτισμικά διαφορετικών εργαζομένων στη χώρα μας, καθιστά αναγκαία τη διερεύνηση του ρόλου της πολιτισμικής διαφορετικότητας στην εκπαίδευση των εργαζομένων πέρα των άλλων και σε ζητήματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία.

Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της θεματικής ενότητας «εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη» του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών «Εκπαίδευση Ενηλίκων» του ΕΑΠ. Στόχος της έρευνας αυτής ήταν η διερεύνηση της ύπαρξης διαφορών στην εκπαίδευση των εργαζομένων μεταναστών σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας σε σχέση με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο και την ασφαλιστική τους κάλυψη.

Στην παρούσα ανακοίνωση, αρχικά διατυπώνεται και τεκμηριώνεται ο στόχος της προτεινόμενης έρευνας με το προσδιοριζόμενο θέμα, ο καθορισμός των ερευνητικών ερωτημάτων της και το μεθοδολογικό της πλαίσιο με βάση το οποίο αυτή πραγματοποιήθηκε. Στη συνέχεια, περιγράφεται η ερευνητική διαδικασία και με ο τρόπο συλλογής των δεδομένων. Τέλος παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα της ανάλυσης των δεδομένων με μορφή σύντομων συμπερασμάτων.

Σημειώνουμε ότι η έρευνα αυτή χαρακτηρίζεται ως πιλοτική καθώς ο σύντομος χρόνος υλοποίησής της αλλά και οι περιορισμένοι πόροι που υπήρχαν εξ ανάγκης την περιόρισε σε μικρό αριθμό ερωτηματολογίων (39).

1. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση – Θεωρητικό Πλαίσιο

Η βιβλιογραφική επισκόπηση για τη συγκεκριμένη έρευνα ξεκίνησε με την διερευνητική μελέτη έξι εμπειρικών ερευνών (Δημουλά και Παπαδοπούλου:2004, Καψάλης και Μπενέτος:2004, Κουκουλάκη:2004 και 2008, Μπάγκαβος και Παπαδοπούλου:2006 και Ρομπόλης:2008) σε ζητήματα που να άπτονται του θέματος και συνέχισε με την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, μετανάστευσης και αγοράς εργασίας, ασφάλισης των μεταναστών και εκπαίδευσης στην υγεία και την ασφάλεια στη εργασία. Το εύρος των βιβλιογραφικών αναζητήσεων είναι πάρα πολύ ευρύ, καθώς το θέμα έχει πολλούς προσδιοριστικούς παράγοντες, ξεκινώντας από τη μετανάστευση (AKI , 2010:2) και τη φύση της και καταλήγοντας σε πιο εξειδικευμένα θέματα όπως είναι η υγιεινή και ασφάλεια στο χώρο εργασίας.

Συνεπώς η αναλυτική βιβλιογραφική παράθεση δεν εμπίπτει στα όρια αυτής της ανακοίνωσης όπου επιλέγεται να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην ίδια την έρευνα και τα πρώτα, τόσο σημαντικά ευρήματά της. Συνήγορος της επιλογής μας αυτής είναι το γεγονός ότι από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας προέκυψε ότι μόλις τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί το επιστημονικό ενδιαφέρον για την ενσωμάτωση των αλλοδαπών – οικονομικών μεταναστών στην ελληνική αγορά εργασίας. Έτσι καθίσταται σαφές ότι έως σήμερα υπάρχει κενό στην πολύ-πολιτισμική εκπαίδευση σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία.

2. Ερευνητικός στόχος - ερωτήματα

Στόχος της πιλοτικής αυτής έρευνας ήταν η διερεύνηση της ύπαρξης διαφορών στην εκπαίδευση των εργαζομένων μεταναστών σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας σε σχέση με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο και την ασφαλιστική τους κάλυψη.

Τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία βασίστηκαν στην βιβλιογραφική διερεύνηση και στον διατυπωμένο στόχο τον οποίο διευκρινίζουν και οριοθετούν, διατυπώνονται ως εξής:

1. Οι εργαζόμενοι μετανάστες πιστεύουν ότι διαφοροποιείται η ένταση και η σοβαρότητα των ατυχημάτων ανάλογα με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο (χώρα καταγωγής);
2. Οι εργαζόμενοι μετανάστες θεωρούν ότι η ασφαλιστική κάλυψη ή μη στους ασφαλιστικούς φορείς παίζει ρόλο στη διαφορετική αντιμετώπιση των εργασιακών κινδύνων;
3. Κατά πόσο οι ίδιοι οι εργαζόμενοι μετανάστες πιστεύουν ότι υπάρχει ανάγκη διαφορετικής προσέγγισης στην εκπαίδευση τους σε θέματα Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας ανάλογα με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο;

Σημειώνεται βεβαίως ότι η δομή του ερωτηματολογίου που συντάχθηκε ακολουθεί εννοιολογικά και διασαφηνίζει τα παραπάνω ερωτήματα.

3. Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις, λειτουργικοί ορισμοί

Οι παρακάτω λειτουργικοί ορισμοί αποσαφηνίζουν το αντικείμενο της έρευνας και οριοθετούν τη μετρησιμότητα των υποθέσεων της:

Εργαζόμενοι: Στον όρο εργαζόμενοι, συμπεριληφθήκαν όλοι όσοι εργάζονται στα εργοτάξια του δείγματος ανεξάρτητα από: φύλο, εθνικότητα, ειδικότητα εργασίας, θέση, αντικείμενο και σχέση εργασίας.

Έλληνες: Ορίστηκαν οι γηγενείς, οι αυτόχθονες που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα, έχουν μεγαλώσει και έχουν λάβει την ελληνική παιδεία, πολιτισμό και ιστορία.

Αλλοδαποί: Ορίστηκαν όσοι δεν έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα και έχουν εγκαταλείψει την πατρίδα τους, προς αναζήτηση καλύτερης ζωής από εργασιακής, οικονομικής, κοινωνικής άποψης.

Στην παρούσα έρευνα ακολουθήθηκε η παρακάτω κατηγοριοποίηση (Κακλαμάνη κ.α., 2006). Σημειωτέον ότι η κατάταξη είναι με σειρά ταξινόμησης από τις πιο ανεπτυγμένες προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομικά περιοχές:

1. «Δυτικοί» (αλλοδαποί προερχόμενοι από την Βόρεια και Δυτική Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων των Βορειο-αμερικανών, των Αυστραλών και των νοτιο-αφρικανών).
2. «Βαλκάνιοι» (αλλοδαποί προερχόμενοι από τις Βαλκανικές χώρες, από τις ανατολικές χώρες της πρώην ΕΣΣΔ καθώς και τους παλιννοστούντες με ελληνική Ιθαγένεια από την Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Ρωσία, Γεωργία, Πολωνία κ.λπ.).
3. «Ασιάτες» (αλλοδαποί προερχόμενοι από Ινδία, Ιράκ, Αφγανιστάν, Πακιστάν, Μπαγκλαντές κ.λπ., χώρες της Εγγύς Ανατολής)
4. «Αφρικανοί» (αλλοδαποί προερχόμενοι από την Αφρικανική Ήπειρο, Αίγυπτος, Σουδάν, Κονγκό κ.λπ.).

Ασφαλιστικοί φορείς: Θεωρήθηκαν όλοι οι Ασφαλιστικοί Φορείς του Δημοσίου, ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΟΑΕΕ, ΕΤΑΑ κλπ.

Πολιτισμικό υπόβαθρο: Ως έκφραση του πολιτισμικού υποβάθρου των εργαζομένων χρησιμοποιήθηκε η γλώσσα και η χώρα καταγωγής.

Υγιεινή στην εργασία: εκφράστηκε από την ύπαρξη εργασιακών κινδύνων που οφείλονται σε βλαπτικούς παράγοντες για την υγεία.

Ασφάλεια στην εργασία: εκφράστηκε από την ύπαρξη εργασιακών κινδύνων που οφείλονται σε παράγοντες που προκαλούν ατυχήματα στο χώρο εργασίας.

4. Μέθοδος συλλογής δεδομένων

Το μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας καθορίστηκε από τον ίδιο τον στόχο της. Η έρευνα αυτή κατατάσσεται στις διερευνητικές έρευνες, (Φίλιας, 1996:28), γιατί επιδίωξε να αναδείξει μια διάσταση της ύπαρξης διαφορών στην εκπαίδευση των μεταναστών εργαζομένων σε θέματα Υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας ανάλογα με τη γλώσσα και τη χώρα καταγωγής τους (πολιτισμικό τους υπόβαθρο). Η έρευνα εκπονήθηκε με βάση τους στόχους της και τα ερευνητικά ερωτήματα, προκειμένου να αναλυθεί η σχέση των μεταβλητών όπως το πολιτισμικό υπόβαθρο ή/και η ασφαλιστική κάλυψη των μεταναστών και η εκπαίδευσή τους για την ορθή αντιμετώπιση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά της έρευνας, μας οδήγησαν στην επιλογή της διενέργειάς της μέσω ερωτηματολογίου. Έτσι, για την υλοποίησή της, αναπτύχθηκε μεθοδολογικό εργαλείο (ερωτηματολόγιο), το οποίο περιείχε ως επί το πλείστον κλειστές ερωτήσεις, δηλαδή ερωτήσεις που απαντώνται με έναν συγκεκριμένο τρόπο και πεπερασμένο αριθμό πληροφοριών. Η προσπάθειά μας ήταν προς την κατεύθυνση των ποσοτικών ερωτήσεων χωρίς όμως να αποκλειστούν οι αναγκαίες ποιοτικές τους διαστάσεις, διαστάσεις που προέκυψαν εξ' ανάγκης από τη φύση της έρευνας, εφόσον στην έρευνα καμιά προσέγγιση δεν αποκλείει μια μέθοδο και οι μόνοι περιορισμοί είναι ο χρόνος που διατίθεται για την διενέργεια της καθώς και η προθυμία των υποκειμένων της (Bell, 1997, σ.105).

5 Ερευνητική διαδικασία (αναλυτική παρουσίαση)

Ειδικότερα, όσον αφορά στην διαδικασία της έρευνας και στην οργάνωσή της, λάβαμε υπόψη μας τα παρακάτω θέματα (βλ. Φίλιας, 1996:61-64):

- χρονική στιγμή, το πότε δηλαδή έγινε η έρευνα,
- χρονική διάρκεια της έρευνας που εξαρτήθηκε από το μέγεθος του δείγματος, από την τοπολογική διασπορά του, από το μέγεθος του ερωτηματολογίου, από το διαθέσιμο έμψυχο υλικό κύρια επόπτες και συνεντευκτές και από την ίδια τη φύση της έρευνας,
- κόστους – προϋπολογισμού της έρευνας,
- προσωπικού,
- υλικού,

στοιχεία που λάβαμε σοβαρά υπόψη μας, γιατί ο χρόνος διεξαγωγής της ήταν περιορισμένος, περίπου δύο μήνες (Μάρτιος-Απρίλιος), δίχως ουσιαστικά οικονομικούς πόρους. Εκ των πραγμάτων λοιπόν, ήμασταν αναγκασμένοι να περιοριστούμε στη συλλογή δεδομένων που προέρχονταν από «ευκαιριακό» ή «εύκολο» δείγμα, στραφήκαμε δηλαδή σε άτομα με τα οποία, ελλείψει επαρκούντος χρόνου και διαθέσιμων πόρων μπορέσαμε να επικοινωνήσουμε αμέσως και να μελετήσουμε τα όσα είχαν να μας πουν (Bird, κ.α. 1999:354).

Πρέπει να τονιστεί εδώ ότι προκειμένου να ελεγχθεί η εγκυρότητα και αξιοπιστία του ερωτηματολογίου η υπεύθυνη της έρευνας ζήτησε να το συμπληρώσουν 3 άτομα με τα χαρακτηριστικά του δείγματος –εργαζόμενοι μετανάστες– πριν από τη μαζική του συμπλήρωση του. Αυτό έγινε για να διαπιστωθούν τυχόν σφάλματα στη διατύπωση των ερωτήσεων ή κάποια σημαντικά προβλήματα στη δομή του για να διορθωθούν στη συνέχεια. Ευτυχώς η προσεκτική αρχική διατύπωση των ερωτημάτων απέτρεψε την ύπαρξη τέτοιων σφαλμάτων και το ερωτηματολόγιο παρέμεινε ως είχε.

Έτσι στη συνέχεια το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε στην ομάδα στόχου «μετανάστες – εργαζόμενοι». Ο πληθυσμός - στόχος προσδιορίστηκε από τον διατυπωμένο στόχο της έρευνας και τα ερευνητικά ερωτήματα που τον συμπλήρωσαν, δηλαδή από εργαζόμενους-μετανάστες σε εργοτάξια τεχνικών έργων και νεοαναγειρόμενες οικοδομές, που γεωγραφικά ορίζονται στην περιφέρεια της Αττικής.

Τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων επιμελήθηκε προσωπικά η κα Κόνιαρη. Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν και συμπληρώθηκαν από συναδέλφους – επισκέπτες/τριες υγείας στα εργοτάξια και οικοδομές, από δύο εργοδηγούς στο Λαύριο –μέσω του προέδρου

του εργατικού κέντρου- και από την ίδια την υπεύθυνη της έρευνας στις οικοδομές. Στη συνέχεια ο κάθε συνεντευκτής/τρια – επισκέπτης υγείας συμπλήρωσε τα ερωτηματολόγια με συνέντευξη από κάθε εργαζόμενο μετανάστη. Στο κάθε ερωτηματολόγιο έγινε αναγραφή του ονόματος και της ιδιότητας του συνεντευκτή. Το κάθε ερωτηματολόγιο έχει α/α (αύξοντα αριθμό) ανά συνεντευκτή και κωδικό ανάλυσης για κωδικοποίηση σε συνολικό επίπεδο. Πιο αναλυτικά, μοιράστηκαν περίπου 50 ερωτηματολόγια και επιστράφησαν συμπληρωμένα 39. Στην έρευνα συμμετείχαν ως συνεντευκτές οι παρακάτω:

Μάργαρα Ευθυμία: ερωτηματολόγια με κωδικό 1-3

Βάρναλη Ειρήνη: ερωτηματολόγια με κωδικό 5-7

Γκότση Φωτεινή: ερωτηματολόγια με κωδικό 8-15

Γιαννησοπούλου Ολγάνθη: ερωτηματολόγια με κωδικό 16-20

Μέσω του προέδρου του εργατικού Κέντρου Λαυρίου:

Εργοδηγός Α: ερωτηματολόγια με κωδικό 21-28

Εργοδηγός Β: ερωτηματολόγια με κωδικό 29-36

Τέλος, η ίδια η φοιτήτρια Κόνιαρη Ελένη: ερωτηματολόγια με κωδικό 37-39.

Τέτοιου είδους στρατηγική δειγματοληψίας ήταν εφικτή στην υλοποίησή της λόγω του επαγγέλματος της φοιτήτριας και των συνεντευκτών/τριών.

Ο χρόνος διεξαγωγής της πιλοτικής έρευνας ήταν περίπου δύο μήνες, (Μάρτιο - Απρίλιο 2010). Η εισαγωγή και ανάλυση των δεδομένων καθώς και η συγγραφή των αποτελεσμάτων έγινε από την Κα Κόνιαρη.

6. Συμμετέχοντες (δείγμα, διαδικασία συγκρότησης και ελέγχου της αξιοπιστίας)

Αρχικά επιλέχθηκε ένα δείγμα ελέγχου της συνάφειας και κατανόησης των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου. Το δείγμα αυτό της ομάδας-ελέγχου του ερωτηματολογίου αρχικά επιλέχθηκε με τυχαίο τρόπο από οικοδομή στην οδό Αδάνων στο Βύρωνα από αλλοδαπούς εργαζόμενους σε αυτήν. Ευτυχώς δεν παρουσιάστηκαν σημαντικά προβλήματα στη δομή και το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου.

Το δείγμα της κύριας ομάδας-στόχου που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα ήταν το πιθανοτικό-αντιπροσωπευτικό δείγμα (ο.π., σ. 354, δείγμα τυχαίο με αντιπροσώπευση ομάδων – αντιπροσωπευτική δειγματοληψία). Θεωρήθηκε δε ότι το δείγμα μας ήταν ικανοποιητικό –στατιστικά επαρκές– εφόσον ο συνολικός αριθμός των ερωτηματολογίων ξεπέρασε τα 30, έφθασε τα 39, δεδομένου των περιορισμών του χρόνου και των πόρων.

Επιπλέον, χρησιμοποιώντας τα δημογραφικά στοιχεία για τον έλεγχο της αξιοπιστίας του δείγματος, παρατηρήθηκε ότι αυτά ήταν συναφή με τα αναμενόμενα από τον γενικό πληθυσμό των μεταναστών στην Ελλάδα όπως αυτός καταγράφηκε στην Απογραφή του πληθυσμού της Ελλάδος το 2001. Έτσι στο δείγμα μας συμμετείχαν άνδρες μετανάστες ενώ ποσοστό έως 80,2%, ανήκε στις παραγωγικές ηλικίες μεταξύ 20 έως 49 ετών. Επίσης, στην ερώτηση που αφορά τον τόπο γέννησης, το 49%, προέρχονται από τα Βαλκάνια, το 28% είναι Ασιάτες και το 23% είναι Αφρικανοί. Τα παραπάνω ευρήματα συνάδουν με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2001 με μικρές αποκλίσεις, γεγονός που ενίσχυσε σημαντικά την αξιοπιστία του δείγματός μας και κατ' επέκταση της παρούσης πιλοτικής έρευνας.

7. Εργαλείο, μέθοδος και αποτελέσματα της ανάλυσης δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων έγινε με ερωτηματολόγιο, που επιμελήθηκε η ίδια η Κα Κόνιαρη τόσο ως προς την σύνταξή του όσο και ως προς τη συμπλήρωσή του από τους μετανάστες-εργαζόμενους. Στο ερωτηματολόγιο υπήρχε συνημμένη και ενημερωτική επιστολή για τους εργοταξιάρχες για την άδεια τους να ερωτηθούν οι υπάλληλοί τους. Η συλλογή δεδομένων έγινε με βάση τους άξονες που προκύπτουν από τα ερευνητικά ερωτήματα,

συμπεριλαμβανομένου και του άξονα που αναφέρεται στα δημογραφικά στοιχεία, όπως περιγράφεται στις έρευνες της ΕΣΥΕ¹:

Οι θεματικοί άξονες των ερωτηματολογίων δημιουργήθηκαν κατ' αναλογία με τα ερευνητικά ερωτήματα ως εξής: Άξονας Α: Δημογραφικά στοιχεία, Άξονας Β: Διερεύνηση της γνώμης των εργαζομένων μεταναστών για την ένταση και σοβαρότητα των ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών στο χώρο εργασίας ανάλογα με την εκπαίδευσή τους, Άξονας Γ: Διερεύνηση κατά πόσο η ασφαλιστική κάλυψη ή μη στους ασφαλιστικούς φορείς των μεταναστών επιδρά στη διαφορετική αντιμετώπιση των εργασιακών κινδύνων και Άξονας Δ: Διερεύνηση της εκπαίδευσης – κατάρτισης των αλλοδαπών και των Ελλήνων σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας.

Η ανάλυση των δεδομένων αποτελείται κυρίως από πίνακες συχνοτήτων και πίνακες διπλής εισόδου για τον έλεγχο των ερωτημάτων. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS,² V.12, στο οποίο κωδικοποιήθηκαν οι απαντήσεις του αντίστοιχου αριθμού ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν (39).

Χρησιμοποιήθηκαν δηλαδή, μέθοδοι περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης (Συμεωνίδου, 1990) για την ερμηνεία των δεδομένων με τέτοιο συνδυασμό των απαντήσεων έτσι ώστε να αντιστοιχούν στα ερευνητικά ερωτήματα. Η ανάλυση έγινε αρχικά συνολικά με την γενική περιγραφή των συχνοτήτων των δεδομένων και στη συνέχεια ανά ερευνητικό ερώτημα και σε συνάρτηση με τις κρίσιμες ερωτήσεις από κάθε εννοιολογική υπο-ομάδα του ερωτηματολογίου. Πιο αναλυτικά, εκτός της γενικής περιγραφικής ανάλυσης, ερευνήθηκαν οι εξής συνδυασμοί των ερωτήσεων σε μορφή πινάκων διπλής εισόδου οι οποίοι αντιστοιχούν στα ερευνητικά ερωτήματα:

Οι που καλύπτουν τα ερευνητικά ερωτήματα παρουσιάζονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι στο τέλος της παρούσης ανακοίνωσης.

Ο σχεδιασμός της έρευνας έγινε με την επιλογή της διάστασης της διαφορετικότητας στην εκπαιδευτική διαδικασία ενημέρωσης των μεταναστών σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία. Ο ερευνητικό στόχος ήταν να διερευνηθούν οι διαφορές στην εκπαίδευση των εργαζομένων μεταναστών, αναλόγως τη χώρα καταγωγής τους και την ασφαλιστική τους κάλυψη.

Η διαδικασία της ανάλυσης των δεδομένων ήταν να τακτοποιηθούν αρχικά οι παρατηρήσεις που είχαν συγκεντρωθεί, με τέτοιο τρόπο, ώστε να δίνουν απαντήσεις στα ερωτήματα που διατυπώθηκαν (Φίλιας, 2003, σ.222), και στη συνέχεια να καταρτιστούν οι πίνακες διπλής εισόδου σε αντιστοιχία με τα διατυπωμένα ερωτήματα.

8. Περιγραφή των αποτελεσμάτων

Επαναλαμβάνοντας τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων, βλέπουμε ότι είναι άνδρες παραγωγικής ηλικίας, προερχόμενοι κυρίως από τα Βαλκάνια, την Ασία και την Αφρική. Σχετικά με τον τόπο κατοικίας τους σήμερα, το 41% διαμένει στην Αθήνα, το 31% διαμένει στη Ανατολική Αττική και το 28% διαμένει στην Δυτική Αττική. Αναφορικά με την γλώσσα, η οποία αποτελεί συστατικό στοιχείο της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας ενός λαού, την πρώτη θέση στο δείγμα μας με ποσοστό 38% κατέχουν τα Αλβανικά, το 15% τα ινδικά, το 13% τα γαλλικά –που αντιστοιχούν όμως σε μαύρους Σενεγαλέζους μετανάστες, το 10% τα αραβικά, το 8% τα ιρανικά, το 5% τα Βουλγάρικα το 5% τα ρουμάνικα και τέλος το 3% Πακιστανικά και 3% τα Τούρκικα. Τέλος, στην ερώτηση που αναφέρεται στο επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτώμενων το μεγαλύτερο ποσοστό 49% ανήκει στο επίπεδο της βασικής εκπαίδευσης- Δημοτικό. Το 21% στο επίπεδο του γυμνασίου, το 15% έχει βασικές γνώσεις γραφής και ανάγνωσης, το 8% ανήκει στο επίπεδο της τεχνικής εκπαίδευσης, το 5% στο επίπεδο του Λυκείου – μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τέλος ποσοστό 3% -αρκετά σημαντικό- είναι αγράμματοι.

Στον άξονα που αναφέρεται στα ατυχήματα και στις επαγγελματικές ασθένειες στο χώρο εργασίας και ειδικότερα στην ερώτηση αν ο ερωτώμενος έχει πάθει ποτέ ατύχημα στην εργασία του και που αντιμετωπίστηκε αυτό, το 46% απάντησε ότι δεν έχει πάθει ατύχημα,

¹ ΕΣΥΕ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας.

² S.P.S.S : Στατιστικό Πακέτο για τις Κοινωνικές Επιστήμες (Statistical Package for the Social Sciences).

ενώ από αυτούς που είχαν ατύχημα, αυτό μάλλον ήταν σοβαρό καθώς το 38,5% (15 άτομα) των ερωτώμενων αναγκάστηκε να νοσηλευθεί σε Κέντρο Υγείας ή Νοσοκομείο. Σημαντικό ποσοστό 18%, πάσχουν από επαγγελματική ασθένεια ενώ το 82% απάντησε αρνητικά.

Στην διευκρινιστική ερώτηση ποια επαγγελματική ασθένεια είναι αυτή, ένα ποσοστό 10% ανέφερε την οσφυαλγία, στη δεύτερη θέση και με ποσοστό 5% κατατάσσονται οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος και τέλος ποσοστό 3% ανέφερε οφθαλμολογική επαγγελματική πάθηση στην εργασία του. Τέλος, στην ερώτηση αν για το εργατικό ατύχημα ή την επαγγελματική νόσο που έπαθε κατά την εκτέλεση της εργασίας του έτυχε αναρρωτικής άδειας τον προηγούμενο χρόνο, ποσοστό 26% -σημαντικό- απάντησε καταφατικά.

Στον άξονα που αναφέρεται στην ασφαλιστική κάλυψη που έχουν οι ερωτώμενοι, και συγκεκριμένα στην ερώτηση που αναφέρεται σε ποιο ασφαλιστικό ταμείο είναι ασφαλισμένος, το 79% απάντησε ότι έχει ασφαλιστική κάλυψη από το ΙΚΑ, το 18% δεν είναι ασφαλισμένος σε κανένα ασφαλιστικό ταμείο και ποσοστό 3% είναι ασφαλισμένοι στον ΟΑΕΕ³.

Στην ερώτηση προς τους ανασφάλιστους εργαζόμενους: που απευθύνονται σε περίπτωση προβλήματος υγείας, απάντησαν στο Κέντρο Υγείας και σε δημόσιο νοσοκομείο.

Τέλος, αναφορικά με τον άξονα της εκπαίδευσης των εργαζομένων σε ζητήματα υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, το επίπεδο γνώσης της ελληνικής γλώσσας δεν θεωρείται ικανοποιητικό καθώς πάνω από το 41% θεωρεί ότι γνωρίζει λίγο την Ελληνική και μόλις το 7,7% πολύ καλά. Τη γλώσσα την έμαθαν κυρίως μόνοι (43,6%), ενώ σημαντικό ποσοστό την έμαθε στην εργασία του (30,8%).

Η ενημέρωση για τους κινδύνους στην εργασία θεωρείται ελλιπής καθώς το 28,2% δηλώνει ότι δεν έτυχε ενημέρωσης, ένα σημαντικό ποσοστό 46,2% ενημερώθηκε από τον εργοδηγό, ενώ σε ένα δεύτερο επίπεδο από συνάδελφο εργαζόμενο (18%). Παρόλα αυτά, σημαντικό ήταν το ποσοστό (30,8%) που είχε παρακολουθήσει σεμινάρια υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, οι οποίοι όμως συνάντησαν προβλήματα στην κατανόησή τους. (11 στα 12 άτομα συνάντησαν προβλήματα κατανόησης). Ευτυχές είναι ωστόσο το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι γνωρίζουν τι είναι τα ατομικά μέσα προστασίας (94,9%) και τα χρησιμοποιούν σε σημαντικό βαθμό (74,4%).

9. Διατυπωμένα ερωτήματα – πίνακες διπλής εισόδου

Η ανάλυση των δεδομένων αντιστοιχεί με τα διατυπωμένα ερωτήματα ως εξής:

Ερώτημα 1: Οι εργαζόμενοι μετανάστες πιστεύουν ότι διαφοροποιείται η ένταση και η σοβαρότητα των ατυχημάτων ανάλογα με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο (χώρα καταγωγής);

Το ερώτημα αυτό για να απαντηθεί μπορεί να αναδιατυπωθεί με την χρήση του πίνακα διπλής εισόδου) ως εξής:

- Οι εργαζόμενοι που έπαθαν ατύχημα (διαφοροποιημένης έντασης ανάλογα με τον τρόπο αντιμετώπισης) από ποια χώρα κατάγονταν; (Πίνακας 1, Παράρτημα Ι)

Σημαντικό ποσοστό ατόμων δίχως ατύχημα βλέπουμε τόσο σε Βαλκάνιους (44,4%) εργαζόμενους όσο και σε αυτούς που προέρχονται από την Αφρική (38,9%).

Ατυχήματα ήπιας μορφής παρατηρούμε κυρίως σε εργαζόμενους που προέρχονται από τα Βαλκάνια (60,0% αντιμετώπιση στο χώρο εργασίας και 75,0% στο Κέντρο Υγείας), ενώ σοβαρά ατυχήματα που αντιμετωπίστηκαν σε Νοσοκομείο παρατηρούμε ποιο συχνά σε άτομα που προέρχονται από Ασιατικές χώρες (57,1%).

- Οι εργαζόμενοι που έπαθαν επαγγελματική ασθένεια λόγω της φύσης της εργασίας τους από ποια χώρα κατάγονταν; (Πίνακας 2, Παράρτημα Ι)

Οι επαγγελματικές ασθένειες κατανέμονται αντίστοιχα με τα ατυχήματα κυρίως σε Βαλκάνιους εργαζόμενους (42,9%) και Ασιάτες (57,1%). Εντύπωση προκαλεί η περισσότερη ευάλωτη ομάδα των Ασιατών που κατέχει στις επαγγελματικές ασθένειες το ίδιο ποσοστό όπως και στα ατυχήματα (57,1%).

Αντίστοιχη φιλοσοφία χρησιμοποιήθηκε και στα υπόλοιπα ερωτήματα:

³ ΟΑΕΕ: Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών

Ερώτημα 2: Οι εργαζόμενοι μετανάστες θεωρούν ότι η ασφαλιστική κάλυψη ή μη στους ασφαλιστικούς φορείς παίζει ρόλο στη διαφορετική αντιμετώπιση των εργασιακών κινδύνων;

Το ερώτημα αυτό για να απαντηθεί μπορεί να αναδιατυπωθεί με την χρήση του πίνακα διπλής εισόδου (βλ. Πίνακες 3 & 4, Παράρτημα Ι) ως εξής:

- Οι εργαζόμενοι που έπαθαν ατύχημα (διαφοροποιημένης έντασης ανάλογα με τον τρόπο αντιμετώπισης) είχαν ασφαλιστική κάλυψη και ποια; (Πίνακας 3, Παράρτημα Ι)

Η ασφαλιστική κάλυψη είναι αποκαλυπτική όσον αφορά την ένταση των ατυχημάτων. Λογικά, η συνολική ποσοστιαία κατανομή των ατυχημάτων αντιστοιχεί με την συχνότητα του τρόπου που είναι ασφαλισμένοι. Από τα 21 άτομα που δήλωσαν ότι έπαθαν ατύχημα κατά τη διάρκεια της εργασίας τους 7 (17,9%) δήλωσαν ότι έπαθαν ατύχημα κάποιας σοβαρότητας το οποίο αντιμετωπίστηκε σε νοσοκομείο. Από αυτούς αξιοπρόσεκτο είναι ότι 42,9% ήταν ανασφάλιστοι και οι υπόλοιποι ήταν ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ (57,1%).

- Οι εργαζόμενοι που έπαθαν επαγγελματική ασθένεια λόγω της φύσης της εργασίας τους είχαν ασφαλιστική κάλυψη και σε ποιο ταμείο; (Πίνακας 3, Παράρτημα Ι)

Οι επαγγελματικές ασθένειες παρότι εμφανίζονται είναι σχετικά σπανιότερες από τα ατυχήματα, και ενδεχομένως υπόκεινται σε στατιστικό πρόβλημα τυχαιότητας των «μικρών αριθμών». Εμφανίζονται κυρίως σε ανασφάλιστους και σε ασφαλισμένους του ΙΚΑ.

Ερώτημα 3: Κατά πόσο οι εργαζόμενοι μετανάστες πιστεύουν ότι υπάρχει ανάγκη διαφορετικής προσέγγισης στην εκπαίδευση τους σε θέματα Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας ανάλογα με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο;

Το ερώτημα αυτό για να απαντηθεί μπορεί να αναδιατυπωθεί με την χρήση του πίνακα διπλής εισόδου ως εξής:

- Από τους εργαζόμενους που παρακολούθησαν σεμινάρια Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας πόσοι είχαν ατύχημα και ποιάς έντασης; (Πίνακας 5, Παράρτημα Ι)

Αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός ότι από τους εργαζόμενους που παρακολούθησαν σεμινάρια υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία ένα σημαντικό ποσοστό έπαθε ατύχημα στη δουλειά του (75%) ενώ το 33,3% αυτών υποχρεώθηκαν να αντιμετωπιστούν σε νοσοκομείο, ήταν δηλαδή κάποιας σοβαρότητας.

- Οι εργαζόμενοι που ενημερώθηκαν για θέματα υγιεινής και ασφάλειας πως κατανέμονται ανά χώρα καταγωγής; (Πίνακας 6, Παράρτημα Ι)

Παρατηρείται ότι σημαντικό ποσοστό 28,2% των εργαζομένων δεν έχουν ενημέρωση, ενώ η κατανομή τους κατά χώρα καταγωγής αντιστοιχεί στην συνολική τους ποσοστιαία διάταξη.

- Έχει σημασία η γνώση της Ελληνικής γλώσσας στην ένταση και τη σοβαρότητα του ατυχήματος που έπαθαν; (Πίνακας 7, Παράρτημα Ι)

Βλέπουμε ότι οι εργαζόμενοι που ξέρουν λιγότερο την Ελληνική γλώσσα είναι πιο επιρρεπείς στα ατυχήματα καθώς έχουν πάθει οι μισοί από αυτούς (20%), αλλά και η ένταση των ατυχημάτων τους διαφοροποιείται σημαντικά και τα ατυχήματά τους είναι τόσο σοβαρά (αντιμετώπιση σε νοσοκομείο (12,5%) όσο και πιο ήπια (αντιμετώπιση στον χώρο εργασίας (12,5%)).

Συμπεράσματα

Ο αρχικός στόχος της προτεινόμενης έρευνας ο οποίος ήταν η ενδεδειγμένη σπουδή της θεματικής ενότητας «εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη» μεταφράστηκε σε μια πολύ ενδιαφέρουσα πιλοτική έρευνα πεδίου με λογικά και συναφή ευρήματα. Εντός των πλαισίων αυτών διερευνήθηκε η ύπαρξη διαφορών στην εκπαίδευση των εργαζομένων μεταναστών σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας σε σχέση με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο (χώρα καταγωγής) και την ασφαλιστική τους κάλυψη.

Τηρήθηκαν όλες οι απαραίτητες διαδικασίες της μεθοδολογίας των κοινωνικών ερευνών, ξεκινώντας από την επισκόπηση υπάρχοντων ερευνών, την σε βάθος βιβλιογραφική έρευνα και επισκόπηση, την ορθολογική διατύπωση του ερευνητικού προβλήματος και του στόχου

της έρευνας. Η έρευνα σχεδιάστηκε με βάση το αποφασισμένο θέμα στα πλαίσια της θεματικής ενότητας και υλοποιήθηκε τηρουμένων των ορίων που έθεσαν οι περιορισμοί της σε πόρους και χρόνο.

Τα ερευνητικά ερωτήματα απαντήθηκαν αρκετά ικανοποιητικά και μια σύντομη σύνθεση των αποτελεσμάτων επιχειρείται παρακάτω:

Κατ' αρχάς, σημαντικό ήταν το ποσοστό των εργαζομένων δίχως ατύχημα (46%). Ατυχήματα ήπιας μορφής παρατηρήθηκαν κυρίως σε εργαζόμενους που προέρχονται από τα Βαλκάνια ενώ σοβαρά ατυχήματα που αντιμετωπίστηκαν σε Νοσοκομείο παρατηρήθηκαν πιο συχνά σε άτομα που προέρχονται από Ασιατικές χώρες, ενώ οι επαγγελματικές ασθένειες κατανεμήθηκαν αντιστοίχως.

Όσον αφορά την ασφαλιστική κάλυψη, από τα άτομα που δήλωσαν ότι έπαθαν ατύχημα κατά τη διάρκεια της εργασίας τους σοβαρό (αντιμετώπιση σε νοσοκομείο), αξιοπρόσεκτο είναι ότι σχεδόν οι μισοί ήταν ανασφάλιστοι και οι υπόλοιποι ήταν ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ. Οι επαγγελματικές ασθένειες όμως είναι σχετικά σπανιότερες από τα ατυχήματα, και ενδεχομένως υπόκεινται σε στατιστικό πρόβλημα τυχαιότητας των «μικρών αριθμών», γι αυτό και αποφεύγουμε να δώσουμε ασφαλή συμπεράσματα.

Αξιοπρόσεκτο επίσης είναι το γεγονός ότι από τους εργαζόμενους που παρακολούθησαν σεμινάρια υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία ένα σημαντικό ποσοστό έπαθε ατύχημα στη δουλειά του (75%) ενώ το 33,3% αυτών υποχρεώθηκαν να αντιμετωπιστούν σε νοσοκομείο, ήταν δηλαδή κάποιας μεγαλύτερης σοβαρότητας. Τονίζουμε όμως ότι οι περισσότεροι από αυτούς που παρακολούθησαν σεμινάρια (11 στους 12) δήλωσαν ότι είχαν πρόβλημα κατανόησης, γεγονός που ερμηνεύει σε σημαντικό βαθμό το φαινόμενο των ατυχημάτων παρά την σχετική ενημέρωση.

Βλέπουμε ότι οι εργαζόμενοι που ξέρουν λιγότερο την Ελληνική γλώσσα είναι πιο επιρρεπείς στα ατυχήματα καθώς είχαν ατύχημα οι μισοί από αυτούς, ενώ και η ένταση των ατυχημάτων τους διαφοροποιείται σημαντικά με τα ατυχήματά τους είναι τόσο σοβαρά όσο και πιο ήπια.

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι εντοπίσαμε έλλειμμα στη γνώση της ελληνικής γλώσσας η οποία δημιουργεί πρόβλημα στην κατανόηση των σεμιναρίων για την ασφάλεια και υγιεινή στην εργασία όπως και κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα ατυχημάτων σε εργαζόμενους μετανάστες που προέρχονται από ασιατικές χώρες, γεγονός το οποίο πιθανόν να οφείλεται στο έλλειμμα αυτό. Ακόμη, η ανασφάλιστη εργασία φαίνεται ευάλωτη σε σοβαρά ατυχήματα παρά το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι γενικά ενημερώνονται κυρίως από τον εργοδηγό τους και τους συναδέλφους τους.

Τα συμπεράσματα από την έρευνα αυτή μπορούν να αποτελέσουν εφαλτήριο για την κατάστρωσή –ίσως και συνέχισή– μιας τέτοιας έρευνας πεδίου σε μεγαλύτερο –και άρα– πιο αξιόπιστο δείγμα. Όμως οφείλουμε να τονίσουμε ότι η πιλοτική αυτή έρευνα ήταν αρκετά έγκυρη, καθώς τα αποτελέσματά της είναι συναφή και λογικά, συνάδουν δε με τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία και απαντούν ικανοποιητικά.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ**

Η ανάλυση των δεδομένων αντιστοιχεί με τα διατυπωμένα ερωτήματα ως εξής:

1. Οι εργαζόμενοι μετανάστες πιστεύουν ότι διαφοροποιείται η ένταση και η σοβαρότητα των ατυχημάτων ανάλογα με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο (χώρα καταγωγής);

Πίνακες που υποστηρίζουν την ανάλυση του ερωτήματος:

Πίνακας 1: Ένταση και σοβαρότητα των ατυχημάτων ανάλογα με τη χώρα καταγωγής						
Τόπος γέννησης	Χωρίς ατύχημα	Χώρο εργασίας	Ιατρείο της επιχείρησης	Κέντρο Υγείας	Νοσοκομείο	Σύνολο
Βαλκάνια	8	3	0	6	2	19
(%)	44.4	60	0	75	28.6	48.7
Ασία	3	2	1	1	4	11
(%)	16.7	40	100	12.5	57.1	28.2
Αφρική	7	0	0	1	1	9
(%)	38.9	0	0	12.5	14.3	23.1
	18	5	1	8	7	39
Σύνολο	100	100	100	100	100	100

Πίνακας 2: Επαγγελματικές ασθένειες ανάλογα με τη χώρα καταγωγής			
	Έχετε περάσει επαγγελματική ασθένεια;		
	όχι	ναι	Σύνολο
Βαλκάνια	-16	-3	-19
(%)	50	42.9	48.7
Ασία	-7	-4	-11
(%)	21.9	57.1	28.2
Αφρική	-9	0	-9
(%)	28.1	0	23.1
	-32	-7	-39
Σύνολο	100	100	100

2. Οι εργαζόμενοι μετανάστες θεωρούν ότι η ασφαλιστική κάλυψη ή μη στους ασφαλιστικούς φορείς παίζει ρόλο στη διαφορετική αντιμετώπιση των εργασιακών κινδύνων;

Πίνακες που υποστηρίζουν την ανάλυση του ερωτήματος:

Πίνακας 3: Ένταση και σοβαρότητα των ατυχημάτων ανάλογα με το ασφαλιστικό ταμείο						
	Ένταση και σοβαρότητα ατυχήματος					
Ασφαλι-στικό ταμείο	Χωρίς ατύχημα	Χώρο εργασίας	Ιατρείο της επιχείρησης	Κέντρο Υγείας	Νοσοκομείο	Σύνολο
ΚΑΝΕΝΑ	4	0	0	0	3	7
(%)	22.2	0	0	0	42.9	17.9
ΙΚΑ	13	5	1	8	4	31
(%)	72.2	100	100	100	57.1	79.5
ΟΑΕΕ	1	0	0	0	0	1
(%)	5.6	0	0	0	0	2.6
Σύνολο	18	5	1	8	7	39
	100	100	100	100	100	100

Πίνακας 4: Επαγγελματικές ασθένειες ανάλογα με το ασφαλιστικό ταμείο			
	Έχετε περάσει επαγγελματική ασθένεια;		
Ασφαλιστικό ταμείο	όχι	ναι	Σύνολο
ΚΑΝΕΝΑ	5	2	7
(%)	15.6	28.6	17.9
ΙΚΑ	26	5	31
(%)	81.3	71.4	79.5
ΟΑΕΕ	1	0	1
(%)	3.1	0	2.6
Σύνολο	32	7	39
	100	100	100

3. Κατά πόσο οι εργαζόμενοι μετανάστες πιστεύουν ότι υπάρχει ανάγκη διαφορετικής προσέγγισης στην εκπαίδευση τους σε θέματα Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας ανάλογα με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο;

Πίνακες που υποστηρίζουν την ανάλυση του ερωτήματος:

Πίνακας 5: Ένταση και σοβαρότητα των ατυχημάτων ανάλογα με την παρακολούθηση σεμιναρίων υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία			
	Έχεις παρακολουθήσει σεμινάρια υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία		
Ένταση και σοβαρότητα ατυχήματος	όχι	ναι	Σύνολο
Χωρίς ατύχημα	15	3	18
(%)	55.6	25	46.2
Χώρο εργασίας	4	1	5
(%)	14.8	8.3	12.8
Ιατρείο της επιχείρησης	0	1	1
(%)	0	8.3	2.6
Κέντρο Υγείας	5	3	8
(%)	18.5	25	20.5
Νοσοκομείο	3	4	7
(%)	11.1	33.3	17.9
Σύνολο	27	12	39
	100	100	100

Πίνακας 6: Τρόπος ενημέρωσης των εργαζομένων ανάλογα με τη χώρα καταγωγής							
	Έχω ενημερωθεί από:						
	Δεν έχω ενημερωθεί	Από τον εργοταξίαρχη	Από τον τεχνικό ασφάλειας	Από τον εργοδηγό	Από συνάδελφο εργαζόμενο	Από άλλον	Σύνολο
Βαλκάνια	4	1	0	13	0	1	19
(%)	36.4	100	0	72.2	0	100	48.7
Ασία	2	0	1	4	4	0	11
(%)	18.2	0	100	22.2	57.1	0	28.2
Αφρική	5	0	0	1	3	0	9
(%)	45.5	0	0	5.6	42.9	0	23.1
	11	1	1	18	7	1	39
Σύνολο	100	100	100	100	100	100	100

Πίνακας 7: Ένταση και σοβαρότητα των ατυχημάτων ανάλογα με τη γνώση της Ελληνικής Γλώσσας					
	Γνώση της Ελληνικής Γλώσσας				
Ένταση και σοβαρότητα ατυχήματος	Πολύ καλή	Καλή	Μέτρια	Λίγο	Σύνολο
Χωρίς ατύχημα	3	6	1	8	18
(%)	100	46.2	14.3	50	46.2
Χώρο εργασίας	0	3	0	2	5
(%)	0	23.1	0	12.5	12.8
Ιατρείο της επιχείρησης	0	0	0	1	1
(%)	0	0	0	6.3	2.6
Κέντρο Υγείας	0	2	3	3	8
(%)	0	15.4	42.9	18.8	20.5
Νοσοκομείο	0	2	3	2	7
(%)	0	15.4	42.9	12.5	17.9
Σύνολο	3	13	7	16	39
	100	100	100	100	100

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλαχιώτης, Σ. κ.ά. (2002α) Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων. Ειδικό Αφιέρωμα στην Ευέλικτη Ζώνη. (6). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Αλαχιώτης, Σ. κ.ά. (2002β) Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων. Ειδικό Αφιέρωμα στη Διαθεματικότητα. (7). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Αναπτυξιακή Κεφαλονιάς και Ιθάκης (ΑΚΙ), (2010), ΚΠ INTERREG IIIA' ΕΛΛΑΔΑ-ΙΤΑΛΙΑ 2000-2006» Έργο: «Υπηρεσίες για Δίκτυο μεταναστών» Seminet, κωδ. I1201003), Αργοστόλι, διαθέσιμο στο: <http://www.aneki.gr/aneki/upload/seminet/meleti.doc>
- Γετίμης, Π., Πετρινιώτη, Ξ. (2003). Έρευνα για την ανίχνευση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στελέχη του Δημοσίου στην εξυπηρέτηση των Μεταναστών-Παλιννοστούντων-Προσφύγων. Διατύπωση προτάσεων για προγράμματα κατάρτισης-ευαισθητοποίησης. Κ.Π. Equal, Άξονας: Απασχολησιμότητα και Μέτρο 1.2: Καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας σε σχέση με την αγορά εργασίας.
- Γεωργιάδου, Ε. (2008) Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Γεωργούλας, Σ. (2003), «Το νομικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής», στο: Κασσιμάτη, Κ (επιμ), Πολιτικές Μετανάστευσης και Στρατηγικές Ένταξης, Αθήνα: Gutenberg
- Δαΐκου, Α. (2008) Νομοθετικοί Ορισμοί Εννοιών και Όρων Σχετικών με την Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Δημητρίου, Α. (2001) Αγωγή Υγείας και Περιβάλλοντος. Έκθεση και Προστασία Από τις Επικίνδυνες Ουσίες. Το Βιβλίο του Μαθητή. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Δημουλάς, Κ., Παπαδοπούλου, Δ. (επ. ευθ.), (2005) Μορφές Κοινωνικής Ένταξης και Ενσωμάτωσης των οικονομικών μεταναστών στην Περιφέρεια Αττικής, ΙΝΕΠ/ΓΣΕΕ. Αθήνα.
- Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO), (1996) Ασφάλεια και Υγεία στις Κατασκευές. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Δόση - Σιββά, Μ. (2007) Ασφάλεια στα εργοτάξια. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Δραγώνα Θ. (2008) (αναδημοσίευση) «Εκπαιδεύοντας τον ανοίκειο άλλο: ταυτότητες, ψυχικοί μηχανισμοί και ιδεολογία στο: Δραγώνα, Θ., Φραγκουδάκη, Α., (2008) Πρόσθεση όχι αφαίρεση Πολλαπλασιασμός όχι διαίρεση, σσ. 423-438, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Δραγώνα, Θ., Φραγκουδάκη, Α., (2008) Πρόσθεση όχι αφαίρεση Πολλαπλασιασμός όχι διαίρεση. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Δρίβας Σ., Κουκουλάκη Θ., Ζορμπά., Κ. (1998) Μεθοδολογικός οδηγός για την εκτίμηση και πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου. ΕΛΙΝΥΑΕ
- Δρίβας, Σ., Ζορμπά, Κ., Κουκουλάκη, Θ. (2003) Μεθοδολογικός Οδηγός για την Εκτίμηση και Πρόληψη του Επαγγελματικού Κινδύνου. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- ΕΣΥΕ (Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος) (2001) Αποτελέσματα Απογραφής Πληθυσμού, διαθέσιμο στο: www.statistics.gr
- Ζορμπά, Κ. (1996) Η Κατάρτιση στου Τομείς της Ασφάλειας και της Υγείας στο Χώρο Εργασίας: Έρευνα Αναγκών Κατάρτισης. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Ζωγραφάκης, Σ., Κόντης, Α., Μητράκος, Θ. (2009) Τα Βήματα των Μεταναστών στη Ελληνική Οικονομία. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.
- Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ. (2004) Έρευνα για τις μορφές Κοινωνικής Ένταξης των Οικονομικών Μεταναστών στην Περιφέρεια Αττικής (2003-2004). Αθήνα.
- Ιορδανίδου., Α. (2008) «Η ελληνική ως ξένη γλώσσα, προδιαγραφές για τη σύνταξη ερμηνευτικού λεξικού στο Πρόσθεση όχι αφαίρεση Πολλαπλασιασμός όχι διαίρεση. (Δραγώνα, Θ. και Φραγκουδάκη, επιμ.), σσ. 223-232, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Καβουνίδη, Τ., Πολύζου, Α., Μαυρομάτης, Γ., Κοτρώτσου, Α., Γιαννίτσας, Δ., Αλτσιζόγλου, Ν., Αβραμίδη, Τ. (2006) Πολιτικές Ένταξης των Μεταναστών η Ευρωπαϊκή Εμπειρία. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.

- Καβουνίδη, Τ., Κόντης, Α., Λιανός, Θ., Φακιολάς, Ρ. (2008α) Μετανάστευση στη Ελλάδα: Εμπειρίες - Πολιτικές - Προοπτικές. Τόμος Α. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.
- Καβουνίδη, Τ., Καρύδης, Β., Στεφάνου - Νικολακοπούλου, Η., Στυλιανούδη, Μ. - Γ. - Λ. (2008β) Μετανάστευση στη Ελλάδα: Εμπειρίες - Πολιτικές - Προοπτικές. Τόμος Β. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.
- Κακλαμάνη, Σ., Ανδρουλάκη, Ε., (2006) «Η επίδραση των αλλοδαπών και οι χωρικές της προεκτάσεις στην πληθυσμιακή δομή της Ελλάδας», στο: Επιθεώρηση κοινωνικών Ερευνών. Τόμος Α΄/2006, 119. σσ 97 – 146, Αθήνα: ΕΚΚΕ.
- Καλαμπάκου, Ε., (2008) «Η αρχή της μη διάκρισης ως βασική αρχή κοινωνικής ένταξης των μεταναστών» στο Καβουνίδη, Τ. κ.ά. (2008) Μετανάστες στην Ελλάδα : Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές, Τόμος Α. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ
- Κανελλόπουλος, Κ., (2008) «Χαρακτηριστικά και συμμετοχή των μεταναστών στην αγορά εργασίας» στο Καβουνίδη, Τ. κ.ά. (2008) Μετανάστες στην Ελλάδα : Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές, Τόμος Α. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.
- Καρατζιά-Σταυλιώτη, Ε., (2002), «Η διαθεματικότητα στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, Παραδείγματα από την Ευρωπαϊκή Εμπειρία και Πρακτική» στο Αλαχιώτης, Σ. κ.ά. (2002) Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων. Ειδικό Αφιέρωμα στη Διαθεματικότητα. (7). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Καψάλης, Α., (2004 α). Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με μέλη της ομάδας στόχου των εργαζομένων μεταναστών στον κλάδο της οικοδομικής, Κοινοτική Πρωτοβουλία Equal: Forum για την Ισότητα και την Κοινωνική Συνοχή – Υποέργο 13, Ενέργεια II: Διερεύνηση-Καταγραφή, επεξεργασία του προφίλ των προβλημάτων και των αναγκών των εργαζομένων μεταναστών. ΕΚΑ.Αθήνα.
- Καψάλης, Α., (2004 β). Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με μέλη της ομάδας στόχου των εργαζομένων μεταναστών στους κλάδους της οικοδομικής, των πρατηρίων βενζίνης και της ένδυσης, Κοινοτική Πρωτοβουλία Equal: Forum για την Ισότητα και την Κοινωνική Συνοχή – Υποέργο 13, Ενέργεια II: Διερεύνηση-Καταγραφή, επεξεργασία του προφίλ των προβλημάτων και των αναγκών των εργαζομένων μεταναστών. ΕΚΑ, ΟΕΚΙΔΕ, ΚΕΚ ΑΚΜΩΝ, ΚΕΚ ΕΡΓΟΝ. Αθήνα.
- Κουκουλάκη, Θ., (2004). «Εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου σε έργα οδοποιίας». ΕΛΙΝΥΑΕ. Αθήνα.
- Κουκουλάκη, Θ. (2008α) Εκτίμηση και Πρόληψη του Επαγγελματικού Κινδύνου στις Λιμενικές Υπηρεσίες. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Κουκουλάκη, Θ. (2008β) Εκτίμηση και Πρόληψη του Επαγγελματικού Κινδύνου στις Διοικητικές Υπηρεσίες. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Κουκουλάκη, Θ. (2008γ) Εκτίμηση και Πρόληψη του Επαγγελματικού Κινδύνου στις Τηλεπικοινωνίες. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Κουκουλάκη, Θ. (2008δ) Εκτίμηση και Πρόληψη του Επαγγελματικού Κινδύνου σε Έργα Οδοποιίας. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Κουκουλάκη, Θ., (2008ε). «Εκτίμηση και πρόληψη επαγγελματικού κινδύνου στις λιμενικές υπηρεσίες». ΕΛΙΝΥΑΕ. Αθήνα.
- Κωνσταντινίδης, Θ. (2001) Περιγραφική Επιδημιολογία των Εργατικών Ατυχημάτων στον Ελληνικό Πληθυσμό Κατά την Περίοδο 1956 - 94. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Λιανός, Θ. (2008) Μετανάστες στην Ελλάδα: Αμοιβές, Εμβάσματα, Επιχειρηματικότητα. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.
- Μαράτου-Αλιπράντη Λ. και Γκαζόν Ε. (2005), Μετανάστευση και υγεία-πρόνοια. Αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης. Προκλήσεις και προτάσεις βελτίωσης, Αθήνα: ΙΜΕΠΟ-ΕΚΚΕ (www.imepo.gr)
- Μαράτου-Αλιπράντη Λ. και Γκαζόν Ε. (2008), «Μετανάστευση και κοινωνική ασφάλιση: Μία προσέγγιση με βάση δεδομένα ασφαλιστικών ταμείων και της έρευνας ΕΣΥΕ/ΕΚΚΕ EU-SILC» στο Καβουνίδη, Τ. κ.ά. (2008) Μετανάστες στην Ελλάδα : Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές, Τόμος Α, σσ.94-113, Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ

- Μαρμαράς, Ν. (2007) Μικροοικονομική Ανάλυση των Συνθηκών Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία. Εκτίμηση Κόστους Εργατικών Ατυχημάτων και Ασθενειών. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Μπανούτσος, Η., Σαραφόπουλος, Ν., (1994) Εγχειρίδιο Νομοθεσίας Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασία. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Μπεζεβέγκης, Η. (2008) Μετανάστες στη Ελλάδα: Επιπολιτισμός και Ψυχοκοινωνική Προσαρμογή. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.
- Μπερερής, Π. (2001) Για μια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση σε μια Πολυπολιτισμική Κοινωνία. Αθήνα: Εκδόσεις arioshora.
- Μπράνης, Σ. (1996) Στατιστικές Εργατικών Ατυχημάτων στη Ελλάδα. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Νικολίτσα, Δ., (2008). Οικονομικές επιδόσεις των μεταναστών και των γηγενών στην Ελλάδα και σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. στο Καβουνίδη, Τ. κ.ά. (2008) Μετανάστες στην Ελλάδα : Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές, Τόμος Α.σσ Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.
- Παπαγεωργίου, Β., (2008). Η βίωση της ετερότητας και η διαχείριση της πολιτισμικής διαφοράς. Η περίπτωση των μεταναστών από την Αλβανία σε μια ελληνική πόλη. στο Καβουνίδη, Τ. κ.ά. (2008) Μετανάστες στην Ελλάδα : Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές, Τόμος Β.σσ. 220 -235.Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.
- Ρομπόλης, Σ., ΙΝ.Ε. ΓΣΕΕ (2008) Πολιτικές Κάλυψης του Επαγγελματικού Κινδύνου στην Ε.Ε. και την Ελλάδα με Έμφαση στα Βαρέα και Ανθυγιεινά. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Συλλογικό, (1997) Πρότυπα Εκπαιδευτικά Προγράμματα για Τεχνικούς Ασφάλειας. Αθήνα. Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Συμεωνίδου, Χ. (1990), Απασχόληση και γονιμότητα των γυναικών στην περιοχή της πρωτεύουσας, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
- Συνήγορος του Πολίτη. (1998-2006). Αναφορές επί νομοθεσίας.
- Σφυρόερα Μ., (2008), Από την επιμόρφωση στη διδακτική πράξη: μια πορεία γεμάτη αντιφάσεις, στο Δραγώνα, Θ., Φραγκουδάκη, Α., (2008) Πρόσθεση όχι αφαίρεση Πολλαπλασιασμός όχι διαίρεση ,σσ. 377-390, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Ταργουτζίδης, Α. (2007) Το Φαινόμενο του Εργατικού Ατυχήματος: Μοντέλα Ατυχημάτων, Ανθρώπινο Λάθος, Αντίληψη Κινδύνου. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Ταργουτζίδης, Α., Βαγιόκας Ν. (2004) Τεχνικά Έργα: Βασικοί Κίνδυνοι και Μέτρα Πρόληψης. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΙΝΥΑΕ.
- Τζεβελέκου Μ., Σταμούλη Σπ., Κάντζου Β., Παπαγεωργακόπουλος Γ., Χονδρογιάννη Β., Βαρλόκωστα Σπ., Ιακώβου Μ., Βάλλη Λ. (2008) «Η ελληνική ως δεύτερη γλώσσα: Ευρωπαϊκή κλίμακα αξιολόγησης των γλωσσών και κατάταξης σε επίπεδα γλωσσομάθειας» στο Πρόσθεση όχι αφαίρεση Πολλαπλασιασμός όχι διαίρεση. (Δραγώνα, Θ. και Φραγκουδάκη, επιμ.), σσ. 155-174, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Τριανταφυλλίδου, Α. (2006) «Μετανάστες και διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα», στο συνέδριο της οργάνωσης «Αντιγόνη», 13/12/2006, Αθήνα
- Τσοπάνογλου, Γ., (επιμ.), (2009) Από τη Μετανάστευση στην Ενσωμάτωση. Τοπικές Λύσεις σε μια Παγκόσμια Πρόκληση. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ.
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης-ΥΕΚΑ (2009α), Πρόληψη Ατυχημάτων, Αθήνα
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης-ΥΕΚΑ (2009β), Σήμανση ασφάλειας και Υγείας στους χώρους εργασίας, Αθήνα
- Φίγγου Λ., Μποζατζής Ν. και Τσονίδης Α., (2008) «Πολιτισμική ετερότητα και εκπαίδευση στον πλειονοτικό και μειονοτικό λόγο» στο: Δραγώνα, Θ., Φραγκουδάκη, Α., (2008) Πρόσθεση όχι αφαίρεση Πολλαπλασιασμός όχι διαίρεση ,σσ. 107-122, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Φίλιας, Β., (1996) Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα: Gutenberg
- Bell, J., (1997) Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας. Αθήνα: Gutenberg.

- Bird M., Hammersley, M., Gomm, R.& Woods, P., (1999) Εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη. Εγχειρίδιο μελέτης. Πάτρα: ΕΑΠ
- Cohen,L., Manion, L., Morrison, K. (2008) Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Faulkner,D., Swann, J., Baker, M., Bird., Carty, J., (1999) Εγχειρίδιο μεθοδολογίας, Πάτρα:ΕΑΠ